



## UvA-DARE (Digital Academic Repository)

### Dromen van dingen : Oost Duitse fantasieën over de westerse consumptiemaatschappij

Veenis, M.

**Publication date**  
2008

[Link to publication](#)

#### **Citation for published version (APA):**

Veenis, M. (2008). *Dromen van dingen : Oost Duitse fantasieën over de westerse consumptiemaatschappij*.

#### **General rights**

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

#### **Disclaimer/Complaints regulations**

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

# Inhoudsopgave

<b>Voorwoord</b>	i
<b>Glossarium</b>	iv
<b>Kaart Thüringen in Duitsland</b>	v
<b>Inleiding</b>	1
<b>Hooggespannen verwachtingen en <i>es war nicht alles schlecht damals</i></b>	
Eerste indrukken: westerse welvaart als troost?	1
Centrale vragen en attenderende kwesties	13
Materiële cultuur een consumptie: theoretische plaatsbepaling	16
Oost Duitsers en de staat	25
Opzet van het boek	34
<b>Hoofdstuk 2</b>	37
<b>1945: een gat – zwijgen en opbouwen als nieuw houvast</b>	
Materiële en sociale ruïnes	38
Wisseling van de macht: een strijd om de laatste resten	43
Oost en West Duitsland: parallellen	50
Materieel houvast en Het Grote Niets	53
Zwijgen en opbouwen: schaamtevolle verdringing of gezond wantrouwen?	56
Marshallhulp en de West Duitse staat: geslaagd materieel houvast	60
<b>Hoofdstuk 3</b>	63
<b>Het pact: verzwegen ruïnes als voedingsbodem voor een stralende toekomst</b>	
Een herschreven verleden en een nieuwe toekomst	64
Het pact	69
<i>Und der Zukunft zugewand</i> : een materieel betere toekomst tegemoet	74
<b>Hoofdstuk 4</b>	82
<b>Over de materiële realisatie van het pact</b>	
Eerste indrukken	84
De staat als leraar: verstandig nadenken over alles wat je ziet	85
Centraal op zoek naar een nieuwe vorm	90
“Véél te modern voor onze mensen!”	96
Ideologie en economie	99
Het land van de <i>Beuteldeutschen</i> : altijd in de rij en onderlinge gelijkheid	106
Het pact verbroken?	113
<b>Hoofdstuk 5</b>	116
<b>De Oost Duitse dictatuur</b>	
Denken over (totalitaire) dictatuur	119
DDR: totale controle	122
Een moeilijk gesprek en de verstrekkende zeggingskracht van de kleur grijs	129
Het spel en de ironie	136
De staat als verbindend kader	139
De vele gezichten én de onzichtbaarheid van de staatsmacht	143
De <i>Nische</i>	145
Warme herinneringen als afweer	148

<b>Hoofdstuk 6</b>	150
<b>Verzwegen verledens</b>	
De Stasi	153
Verschillende visies, grappen, enkele sinistere ervaringen en stilte	153
Sinistere ervaringen en <i>systematische Diskreditierung</i>	156
Invloed op het bestaan	160
Over de gevaren van Tsjechische campings	162
Op zoek naar patronen: wie <i>gehörte dazu</i> ?	166
Hoogmoed, spionage-lust en een taboe op méér	169
Een <i>Nische</i> nader beschouwd: onmerkbare verwevenheid van staat en inwoners	174
Krabbenstreken	178
Continuïteit van het zwijgen	180
Aanpassing	185
<b>Hoofdstuk 7</b>	189
<b>Het westen als verlossing</b>	
Materiële overvloed in het westen	190
‘Westerse’ goederen: ‘natuurlijk’, opgepoetst, niet-functioneel en zintuiglijk	195
Het materiële in Oost Duitse identificaties en wederzijdse beeldvorming	202
West Duitsers als het betere zelf	209
Het appèl: harmonie	212
Materieelconsumptieve consensus	215
<b>Hoofdstuk 8</b>	219
<b>De Wende. Een fantasie doorbroken</b>	
De <i>Wende</i>	220
De vereniging	225
Oost Duitse onvrede	230
Drie redenen voor Oost Duitse somberheid	
Eerste reden – een harde economie: bedrog, privatisering en werkloosheid	237
Tweede reden – toegenomen sociale differentiatie	240
Toegenomen differentiatie in onderling contact	242
Toegenomen differentiatie ideologisch geaccepteerd	243
Derde reden – een nieuw bestaan en tweederangs burgers	246
Wat er weg bleef en de blik van de ander	250
<b>Conclusies</b>	255
<b>Collectieve fantasieën, hegemonie, fetisjisme, materiële goederen en de zintuigen</b>	
Collectieve fantasieën	256
Succesvolle hegemonie?	265
Fetisjisme?	268
Fantasie en materiële objecten; sensorische kennismaking	270
<b>Appendix</b>	278
<b>Mijn aanpak</b>	
Subjectief	278
Overdracht en tegenoverdracht	284
Generaliseren, differentiëren	287
Een collage	290

<b>Geraadpleegde literatuur</b>	293
<b>Geraadpleegde kranten, tijdschriften en archieven</b>	311
<b>Afbeeldingen</b>	312